

ÆTTLEIDD BÖRN OG FJÖLSKYLDUR ÞEIRRA
NOKKRIR FRÓÐLEIKSMOLAR ÚR RANNSÓKNUM
AKUREYRI 17. MAÍ 2014

Jórunn Elídóttir

Dósent við kennaradeild

Háskólans á Akureyri

og

mamma telpu sem er ættleidd frá Kína

Í STUTTU MÁLI VERÐUR FJALLAÐ UM....

1. Nokkrar niðurstöður úr rannsókn meðal foreldra barna ættleiddum frá Kína
2. Nokkrar niðurstöður úr rannsókn meðal tíu telpna ættleiddum frá Kína og fleira sem rannsóknir segja um ættleidd börn og fjölskyldur þeirra.

Rannsókn um börn ættleidd frá Kína

Spurningakönnun til foreldra ættleiddra barna frá Kína:

- 108 fjölskyldur fengu könnunina. Svarað var fyrir 89 börn en foreldrar áttu að svara fyrir eitt barn ef þau áttu tvö og velja það eldra til að svara fyrir.
- Þátttaka var mjög góða eða 83% svarhlutfall

Spurningakönnun til telpna ættleiddum frá Kína

- Spurningakönnun til 10 telpna á aldrinum 7-9 ára
- Þátttaka mjög góð eða 100%

ÞEGAR HEIM ER KOMIÐ — ÞÖRF Á RÁÐGJÖF...

- 45% mjög mikla eða frekar mikla
- 22% frekar litla
- Hversu auðvelt eða erfitt er að leita eftir og fá viðunandi ráðgjöf og stuðning vegna vandamála sem upp koma er varðar barnið og tengist ættleiðingunni og reynslu þess í Kína?
- Mjög eða frekar auðvelt 20,45%
- Erfitt eða frekar erfitt 29,55%
- Ekki reynt á þetta 50,00%

Hefur þú haft áhyggjur af barni þínu varðandi...

...og hvaða leiðir hefur þú notað til að leysa vandann?

...vitsmunaproska?	3,4% 2,3%	haft áhyggjur leitað aðstoðar sérfræðinga
...svefn (órólegur svefn, svefnleysi, martraðir og fleira)?	46,6% 6,8%	haft áhyggjur leitað aðstoðar sérfræðinga
...andlega líðan (kvíða, depurð, óróleika, öryggisleysi og fleira)?	42,2% 7,0%	haft áhyggjur leitað aðstoðar sérfræðinga
...skynreiðuvanda, (SID sensory Integration Disorder)?	20,5% 05,7%	haft áhyggjur leitað aðstoðar sérfræðinga
...áfallastreitu (Post Traumatic Stress)?	33,3% 01,2%	haft áhyggjur leitað aðstoðar sérfræðinga
...tengslamyndun (á báða vegu)?	37,5% 0,0%	haft áhyggjur leitað aðstoðar sérfræðinga
...skólagöngu (leik-og/eða grunnskóla)?	37,1% 04,6%	haft áhyggjur leitað aðstoðar sérfræðinga

A Changing World: Shaping Best Practices through Understanding of the New Realities of Intercountry Adoption

(The Donaldson Adoption Institute, Pinderhughes, Matthews, Deoudes og Pertman 2013)

- Börn sem eru ættleidd í dag eru yfirleitt eldri en þau börn sem voru ættleitt milli landa fyrir nokkrum árum, sem þýðir að börnin eru búin að vera lengur á barnaheimilum og/eða í fóstri. Tími skiptir máli í þessu samhengi.
- Meira er um að börn með mismunandi fatlanir /sérþarfir séu ættleidd og alvarleiki fötlunar barna hefur hefur aukist.

A Need to Know: Enhancing Adoption Competence Among Mental Health Professionals. (The Donaldson Adoption Institute, Brodzinsky; 2013).

- Þekking og reynsla þeirra sem að málum ættleiddra barna koma t.d. vegna félags- og/eða tilfinningalegra vandamála er oft lítil sem engin.
- Efla þarf þekkingu fagfólks þannig að það skilji og meti vanda barna og fjölskyldna á réttan hátt

RANNSÓKNIR HAFA SÝNT

að vandi barna kemur frekar fram fyrir utan heimilið, t.d. í skólanum/frístund...t.d. kvíði, þunglyndi, óöryggi, ofurnákvæmni, fastheldni og fleira.

...barnið tekur þetta allt út heima á einn eða annan hátt...

að foreldrar ættleiddra barna eru frekar treg til að sækja sér aðstoð, foreldrar bíða og sjá til... vona að hlutirnir gangi yfir... ræða við aðra foreldra... leita sjálfir skýringa og tengja jafnvel ekki í reynslu barnsins...

- Oft getur verið erfitt að greina vanda barnsins og setja í samhengi við fyrstu mánuði / ár í lífi þess – það er ekki hægt að þurrka út þessa reynslu – sem lítið er jafnan vitað um!
- Tíminn í upprunalandinu skiptir máli. Lengd, aðbúnaður og flutningar á milli staða (sem er oft lítið vitað um).
- Erfitt getur verið að greina vanda barnsins þar sem sumt getur verið bundið erfðum, persónuleika/skapgerð eða er heilsufarsvandi eða jafnvel „heimatilbúin“ vandi.
- Ákveðin vandamál eru oft tengd tímamótum í lífi barnsins. Vandinn þarf ekki alltaf að vera mikill en mörg ættleidd börn eru viðkvæmari fyrir ýmsum tímamótum og umróti í daglegu lífi en börn sem eru ekki ættleitt.

Sjá m.a.

Melås, Kvello og Dalen (2013) Internationally Adopted Children After Arrival: Temperament, Behavior Problems, and Age at Adoption as Predictors of Early Motor and Communication Competence. *Adoption Quarterly* 17, 1,

Dalen, M., og Theie, S. (2012). Internationally adopted children from non-European countries: general development during the first two years in the adoptive family. *The Scientific World Journal*,

RANNSÓKNIR Hafa SÝNT

- Að ættleidd börn standa standa sig almennt vel í daglegu lífi og skóla og hafa góða sjálfsmynd að því gefnu að þau eigi góða fjölskyldu.
- Ef börnin hafa verið á eftir í þroska við ættleiðinguna þá taka þau við sér hratt og örugglega – sum börn þurfa þó lengir tíma en önnur og er ástæðan oftast en ekki tengd dvölinni í upprunalandinu, skiptum milli staða þar og fleiri þáttum.
- Hæfni og þekking foreldra á stöðu barnsins hefur einnig mikið að segja um hvernig barninu gengur og einnig hvernig foreldrar fara eftir ráðleggingum strax eftir heimkomuna.
- Börnin búa mörg hver yfir mikilli seiglu og eiga oft meðvitaða og sterka foreldra.

NOKKRAR HEIMILDIR

Um velferð barna sjá m.a.:

Juffer F og Van IJzendoorn, M. H. (2007). Adoptees Do Not Lack Self-Esteem: A Meta-Analysis of Studies on Self-esteem of Transracial, International, and Domestic Adoptees. *Psychological Bulletin*, 133, 1067–1083.

Dalen, M. og Rygvold, A. L. (2006). Educational Achievement in Adopted Children from China. *Adoption Quarterly*, 9(4), 45–54.

Van IJzendoorn, M.H., & Juffer, F. (2006). The Emmanuel Miller Memorial Lecture 2006. Adoption as intervention. Meta-analytic evidence for massive catch-up and plasticity in physical, socio-emotional, and cognitive development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47, 1228-1245.

TENGLI VIÐ UPPRUNANN OG ÁHUGI BARNA

- Áhugi barnanna, að mati foreldra, á upprunanum og lífforeldrum þegar þessi mál eru rædd:

6% barna hefur mikinn áhuga

52% hafa mikinn eða frekar mikinn áhuga.

20% hafa lítinn eða mjög lítinn áhuga

20% barnanna voru of ung til að velja þessu fyrir sér

BÖRNIN (MAT FORELDRA)

Meirihluti foreldra telur

- börnin hafa mikinn áhuga á uppruna sínum og líffræðilegum foreldrum þegar um þetta er rætt í fjölskyldunni
- að börnin heimsækja Kína í framtíðinni og foreldrar telja aldurinn **9-12 ára** bestan til að fara með börnin í upprunaferð
- frekar líklegt er að börnin læri kínversku
- flest börnin hafa kínversk nöfn (33% hafa það ekki)
- meirihluti barnanna hafa mikil samskipti við önnur börn frá Kína og foreldrarnir telja að það skipti þau máli.
- um 66% foreldra telur sig vita lítið eða frekar lítið (eða ekkert) um uppruna barnsins, sögu þess í Kína og annað er tengist lífi þess þar.

TENGLSL VIÐ UPPRUNANN

Foreldrar

Mikill meirihluti (77%) álítur að það skipti barnið mjög miklu eða frekar miklu máli að heimsækja Kína og fyrri heimaslóðir.

Flestir foreldranna (76%) telja það einnig mjög eða frekar líklegt að þau fari með barnið í heimsókn til Kína og skoði heimaslóðir þess

Telpurnar aldur 8-10 ára

Langar þig að fara aftur til Kína og skoða fyrrum heimaslóðir?

Já mjög
mikið

6

Já dálítið
mikið

4

TENGL VIÐ UPPRUNALANDIÐ

99% foreldrar telja mjög mikilvægt að ræða við barnið um ættleiðinguna, upprunann og upprunalandið.

58 % barna hefur mikinn eða frekar mikinn áhuga á uppruna sínum og lífforeldrum.

79 % foreldra telja það mjög eða frekar mikilvægt að hafa aðgang að efni, námskeiðum og viðburðum tengdum Kína

TVÍMENNINGARLEG FÉLAGSMÓTUN

Tvímenningarleg félagsmótun grundvallist á þeirri hugmynd að hægt sé að byggja brú milli tveggja menningarheima snemma í lífi barnsins sem auðveldi barninu að verða sátt við og stolt af uppruna sínum.

Félagsmótunin felst einnig í því hvernig foreldrar tala meðal annars um uppruna barnsins, kynþátt þess og það að eiga ættleitt barn.

Sjá m.a.

Høgsberg, B. K. og Buch-Illing, A. (ritstj.) (2012). *Adoptionshåndbogen – Det adopterede barn i familien, i dagtilbud og skole*.
Kaupmannahöfn: Hans Reitzel forlag

Tessler, R., Gamache, G. og Adams, G. (2009) Bi-Cultural Socialization and Ethnic Identity in Daughters Adopted from China.
Journal of Social Distress and the Homeless. 18, (3 - 4) 131 - 167

LEIÐIR SEM FORELDRAR OG KENNARAR FARA

Þögn – ekki talað um málið

Barnið velur sjálft

Beðið eftir að barnið hafi frumkvæði

Sviðsettur heimatilbúinn veruleiki

Sjá m.a.

Ponte, I. C., Wang, L. K. og Pen-Shian Fan, S. (2010). Returning to China: The Experience of Adopted Chinese Children and Their Parents. *Adoption Quarterly*, 13(2), 100-124.

Quiroz, P. A. (2007). *Adoption in a color-blind society*. New York: Rowman & Littlefield.

Tessler, R., Gamache, G. og Adams, G. (2009) Bi-Cultural Socialization and Ethnic Identity in Daughters Adopted from China. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 18(3- 4), 131 - 167

McGinnis, H., Smith, S. L., Ryan, S. D. og Howard, J. A. (2009). *Beyond Culture Camp: Promoting Healthy Identity Formation in Adoption*. New York: Evan B. Donaldson Adoption Institute.

TENGL VIÐ UPPRUNANN - UPPRUNAFERÐIR

- Rannsóknir hafa sýnt að tengsl við upprunann og upprunaferðir tengjast meira þjóðernis sjálfsmynd (ethnic identity) og fjölbreytileika ættleiðinga samfélagsins fremur en sem hluti af félagslegri – eða sálfræðilegir aðlögun.
- Tengslin við upprunann og upprunaferðir styrki tengslin í fjölskyldunni.

Sjá m.a.

Godon, Green og Ramsey (2014) Transracial Adoptees: Searching for Birth Families and Developing Identities. *Adoption Quarterly* 17, (1)

Ponte, I. C., Wang, L. K. og Pen-Shian Fan, S. (2010). Returning to China: The Experience of Adopted Chinese Children and Their Parents. *Adoption Quarterly*, 13(2)

Juffer, F. og Tieman, W. (2009). Being adopted: Internationally adopted childrens' interest and feelings. *International Social Work*, 52(5)

SJÁLFSMYND – HVER ER ÉG? „SOMEWHERE BETWEEN“

- ein telpnanna segist mest vera Íslendingur,
- fjórar telja sig vera íslenska Kínverja eða kínverska Íslendinga,
- þrjár segjast vera Íslendingar af kínverskum uppruna,
- tvær segjast ekkert vera að hugsa um þetta.

Tvímennningarleg sjálfsmynd – vitund um eigið þjóðerni
þekking á tveimur menningarheimum.

„...það er oft svo margir að biðja mig um að
tala kínversku...ég vildi að ég gæti talað
kínversku af því að ég er Kínverji...”

ERTU OFT EÐA ALDREI SPURÐ UM ÞAÐ SEM KEMUR HÉR Á EFTIR....

–	Mjög oft –	Oft –	Aldrei –
–Kína	2	6	2
–um hvaðan þú sért	2	8	0
–um hvort þú sért Kínverji	2	7	1
–um hvort þú sért Íslendingur	0	2	8
–um hvort þú sért ættleidd	1	8	1
–um hvað það þýðir að vera ættleidd	1	4	5
–um hvort mamma þín eða pabbi séu Kínverjar	3	3	4
–af hverju þú sért ættleidd	2	5	3
–hvort þú hafir komið til Kína	1	5	4
–hvort þú þekkir einhvern í Kína	0	1	9
–hvort þú talir kínversku	3	4	3

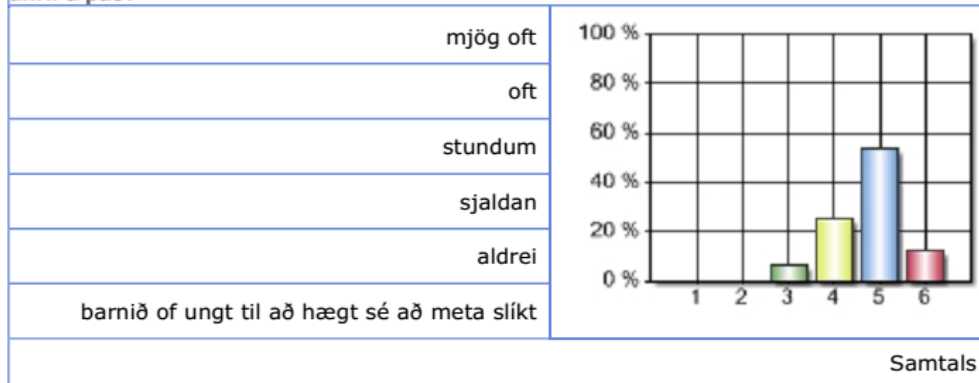
„...mér finnst erfitt að þurfa að útskýra allt fyrir alla... ég hef þrennt, ég er ættleidd, ég er öðruvísi í útliti og ég á engan pabba...”

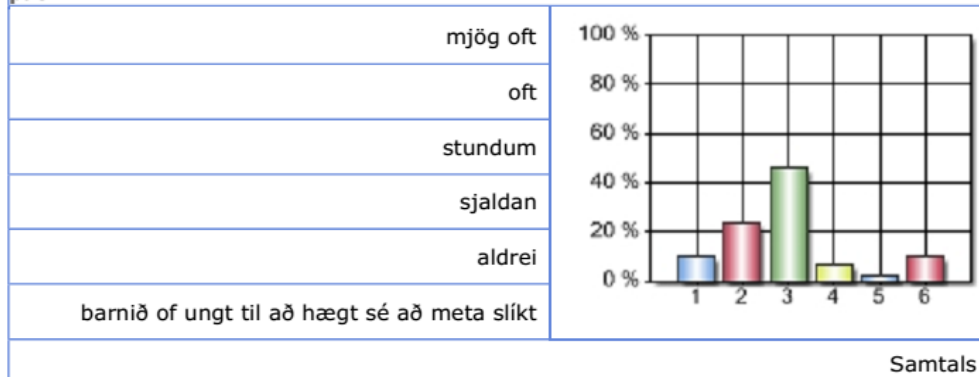
„...ÉG ER ÖÐRUVÍSI EN ALLIR HINIR Í BEKKNUM MÍNUM...”

Foreldrar

Upplifir barnið neikvæða athygli frá umhverfinu vegna útlits og uppruna sem hefur slæm áhrif á það?

Upplifir barnið jákvæða athygli frá umhverfinu vegna útlits og uppruna sem hefur góð áhrif á það?

Telpurnar 10

Mér hefur aldrei verið strítt.

1

Mér hefur stundum verið strítt.

9

Mér hefur oft verið strítt.

0

„.... ég er fædd í Kína en á heima á Íslandi og ég er ættleidd og ég er stolt af því...”

- *menningarlegri sjálfsmynd*
- tenging barnsins við upprunalandið er oft dýpri en foreldrar og kennara gera ráð fyrir. Þetta á ekki einungis við rétt á eftir að barnið kemur til foreldra sinna heldur enn frekar í miðri barnæskunni - á miðstigi grunnskóla og á unglingsárum.
- ættleiddum börnum finnast tengsl við upprunan skipta meira máli en foreldrunum.
- foreldrar og kennarar bíða oft eftir að barnið byrji að tala um upprunann og annað því tengt.

Sjá m.a. Reinoso, M., Juffer, F. og Tieman, W. (2013). Childrens' and parents' thoughts and feelings about adoption, birth culture identity and discrimination in families with internationally adopted children. *Child & Family Social Work*, 18(3) 264-274

Jórunn Elíadóttir. (2010). "...fyrst og fremst venjuleg börn með óvenjulegan bakgrunn....", Börn ættleidd frá Kína; tengsl við upprunalandið og þekking foreldra. *Þjóðarspegillinn 2010*. Rannsóknir í félagsvísindum XI. Reykjavík: Félagsvísindastofnun HÍ. Sótt af <http://hdl.handle.net/1946/6849>

Jórunn Elíadóttir (2013), „...ég er fædd í Kína en á heima á Íslandi og ég er ættleidd og ég er stolt af því ...“ Tvímenningarlegur heimur ættleiddra barna Vef tímarit um uppeldi og menntun Menntavísindasvið Háskóla Íslands. <http://netla.hi.is/>

LEIÐIR OG ÁHERSLUR ER VARÐAR TENGSL ÆTTLEIDDRA BARNA VIÐ UPPRUNA SINN.

- a) fjölmeningalega blöndun, þ.e. að gefa barninu möguleika á að læra um gildi og siði upprunalands þess og tengjast öðrum sem koma frá sambærilegri menningu,
- b) efla vitund um tilfinningar og viðhorf gagnvart uppruna barnsins og tvímenningarlegu þjóðerni
- c) lífsleikni/bjargráð (*survival skills*), leiðir og aðferðir sem hjálpa barninu að þekkja og takast á við kynþáttamismunun, misrétti og aðgreiningu,
- d) opin, ígrunduð umræða um upprunann, útlit, menningu og fleira tengt barninu – ekki bíða alltaf eftir að barnið hafi frumkvæði að umræðum.

Sjá m.a.

Massatti, Vonk og Gregoire (2004) Transracial Adoption Parenting Scale to assess Cultural competence, TAPS.

Reinoso, M., Juffer, F. and Tieman, W. (2012), Children's and parents' thoughts and feelings about adoption, birth culture identity and discrimination in families with internationally adopted children. *Child & Family Social Work*. doi: 10.1111/j.1365-2206.2012.00841.x

Lee, R.M. & Minnesota International Adoption Project Team (2010) Parental perceived discrimination as a postadoption risk factor for internationally adopted children and adolescents. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*, 16, 493–500.

EF ÞÚ FÆRIR AFTUR TIL KÍNA HVAÐ MUNDIR ÞÚ ÞÁ VILJA GERA?

- Sjá Kínamúrinn og fræga staði í Kína 9
- Sjá barnaheimilið / fósturfjölskylduna þar sem ég var 10
- Sjá staðinn þar sem ég fannst 10
- Sjá pöndurnar 8
- Borða kínverskan mat 10
- Skoða borgina þar sem ég bjó þegar ég var smábarn 10
- Fara á kínverskar sýningar og skemmtanir 9
- Og margt annað langar þeim að gera t.d. fara í búðir, sirkus, kaupa eitthvað fallegt, skoða klósettin, kaupa kínverska fiðlu...

○

Rannsóknin meðal foreldra var framkvæmd með
aðstoð RHA, Íslenskrar ættleiðingar og með
fjarhagsstyrk frá Barnavinafélaginu Sumargjöf.

Takk fyrir
Akurøyri í maí 2014